

ПОРАСТ БРОЈА ПСИХИЈАТРИЈСКИХ БОЛЕСТИ ТОКОМ ЕПИДЕМИЈЕ КОВИД-19

Корона довела до психичких патњи свих људи

Светска здравствена организација дефинише здравље као комплексно физичко, ментално и социјално благостање, а не само као одсуство болести и онеспособљености. То значи да је ментално здравље интегрални део општег здравља и стање благостања у којем свака особа остварује свој потенцијал, носи се са свакодневним стресом, може продуктивно да ради и у могућности је да допринеси својој заједници. Сматра се да

популацију и то доминантно због непознатих или занемарених соматских проблема, као што су онколошки, кардиоваскуларни, метаболички и други поремећаји, као и суицида чија преваленца је код особа са менталним поремећајима неупоредиво већа.

Све то указује да су особе са менталним поремећајима изразито осетљива и рањива популација и да свака врста неповољних личних, породичних, професионалних и друштвених догађања негативно утиче на њихово здравствено стање. С тим у вези се и даље разматра утицај ковид-19 пандемије на популацију особа са менталним поремећајима – напомиње др Кнежевић.

Према његовим речима, подаци сугеришу да људи са већ постојећим менталним поремећајима не изгледају несразмерно рањиви на инфекцију ковид-19 од опште популације. Ипак, када се ови људи заразе, већа је вероватноћа да ће бити болнички лечени, те да ће имати тешке облике болести, па чак и чешћи смртни исход, у поређењу са особама без менталних поремећаја. Посебно су угрожене особе са менталним

ћајима. Добро је познато да пандемија довела до значајног менталног дистреса, односно психичких патњи и то без изузетка код целокупне популације, са појавама у виду напетости, бриге и тескобе – истакао је професор Кнежевић.

Када се на страх дода и захтевана социјална дистанца, из периода када нисмо били у могућности да будемо са већином блиских људи, код незанемарљивог процента људи без историје менталних поремећаја дошло је до менталних сметњи у виду несанице, анксиозности, забринутости и оштећења концентрације, док је код особа са од раније дијагностикованим менталним поремећајима често због тога долазило и до погоршања основне психијатријске болести. У том смислу су и особе са од раније постојећим психолошко-психијатријским тегобама биле рањивија популација.

Др Кнежевић објашњава да је учесталост менталних поремећаја и сметњи у корелацији са више фактора. За настанак, одржавање и интензитет тешкоћа менталног функционисања важни су индивидуална предиспозиција и општи здравствени

Др Владимир Кнежевић

утицати на психичко стање и квалитет живота. Једно од главних објашњења за интензивирање менталних сметњи је стрес изазван нагом и нежељеном друштвеном изолацијом која је резултат пандемије. Са овим су, као доприносиоци фактор, била повезана ограничења могућности за рад и друштвену подршку. Поред тога, значајни фактори односно стресори који су довели до повећања анксиозности и депресије су финансијске бриге, усамљеност, страх од инфекције, патња након евентуалне смрти блиских особа, као и премореност код особа које су непосредно или посредно учествовале у збрињавању оболелих од инфекције – истакао је др Кнежевић.

Када се посматрају поједине категорије људи, званичне процене из нових студија о глобалном терету болести показују да је пандемија посебно неповољно утицала на ментално здравље младих. Ово је довело до конкретних последица, односно пораста ризика од аутоагресије у овој популацији.

Напомиње да су стручњаци из области психијатрије, психологије и социјалне медицине уз подршку Фонда за науку Републике Србије препознали важност утицаја пандемије на ментално здравље и спровели истраживање „Психијатријски поремећаји, дистрес и пандемија ковид-19 у Србији: резултати на национално репрезентативном узорку“. Истраживање је обухватило више од 1.200 испитаника.

У истраживању је утврђено да у другој години пандемије 15 одсто одрасле популације у Србији испуњава критеријум за један или више психијатријских поремећаја. То би значило да у

хијатријске службе Клиничког центра Војводине је претрпела измене у циљу прављења баланса између пружања континуиране и адекватне заштите менталног здравља, односно лечења особа са менталним поремећајима, и редукције епидемиолошког ризика за пацијенте. Зграда Клинике за психијатрију једна од ретких грађевина у Клиничком центру Војводине која није стављена на располагање за лечење особа са ковид-19 вирусном инфекцијом – објашњава др Кнежевић.

Наводи и да су, у циљу смањења ризика од заражавања болесника, обустављене посете болесницима на Клиници, конти-

За 25 одсто више депресије и анксиозности

Светска здравствена организација објавила је податак да је у првој години пандемије глобална преваленција анксиозности и депресије у општој популацији порасла чак за огромних 25 одсто у односу на период пре пандемије. Забринутост због потенцијалног и очекиваног погоршања стања менталног здравља код становништва навела је већину земаља да укључе ментално здравље и психосоцијалну подршку у своје планове за реаговање на ковид-19 – навео је др Кнежевић.

је ментално здравље предуслов и темељна одредница квалитета живота сваког човека.

Управник Клинике за психијатрију Универзитетског клиничког центра Војводине професор др Владимир Кнежевић каже како значај менталних поремећаја проистиче из њихове велике учесталости, као и последица које због њих настају.

Познато је да последице менталних поремећаја не осећају само оболели људи, него и њихове породице, као и друштво у целини. Због тога ови поремећаји представљају значајан узрок онеспособљености, како у целом свету тако и код нас. Сматра се да ће сваки четврти или пети човек из опште популације у једном периоду свог живота испунити критеријуме за постављање дијагнозе једног од менталних поремећаја – наводи др Кнежевић.

Особа са менталним поремећајима имају значајно већи ризик од инвалидитета и смрти у односу на особе из опште популације. Познато је да оболели од депресије или шизофреније имају чак 40 до 50 одсто повећан ризик од превремене смрти у односу на општу

поремећајима, као што су психозе, као и млади људи са менталним поремећајима.

Ковид-19 епидемија свакако подразумева значајан стресор и баш због тога се уназад више од две године наглашава неповољан утицај ове појаве на ментално здравље, како особа без историје психијатријских болести тако и особа са од раније постојећим менталним пореме-

статус. Пандемија је донела то да су се тим факторима придружили и нови значајни спољни фактори, односно опасност од излагања вирусу и заразе, као и забринутост за своје и здравље других људи.

Уз то, пандемију су пратили и ширење теорија завере, појачана усамљеност због противепидемијских мера, као и друге стресне ситуације које су могле

Поред тога, указано је и да су жене, вероватно због својих специфичних друштвених улога, биле теже и значајније погођене у смислу сметњи менталног здравља него мушкарци, као и да су људи са већ постојећим физичким здравственим стањима, као што су астма, рак и срчана обољења, били склонији развоју симптома менталних поремећаја – указује др Кнежевић.

Србији око 700.000 одраслих особа има неку врсту менталног поремећаја. Највише испитаника је имало поремећај изазван употребом алкохола (7,6 одсто), депресивни поремећај (2,2 одсто), генерализовани анксиозни поремећај (2 одсто), психотични поремећај (1,6 одсто), док је укупно око 5 одсто испитаника из узорка испуњавало критеријуме за било који анксиозни поремећај – наводи др Кнежевић.

Повећање преваленције проблема менталног здравља коинцидирало је са ограниченим могућностима у погледу заштите менталног здравља током трајања пандемије. Наиме, прерасподела капацитета здравственог система због појаве великог броја заражених особа као и страх код особа са менталним сметњама да одлазе у здравствене установе како се не би изложили заражавању довеле су до одређених недостатака, као уосталом и у целом свету.

Водећи се стручним психијатријским и епидемиолошким протоколима организација пси-

нирано се спроводе противепидемијске мере према протоколу за здравствене установе. Формиран је и физички одвојен пријемни блок у коме се сви болесници чије здравствено стање захтева хоспитализацију тестирају на присуство вируса. Уз психијатријско лечење континуирано се спроводи мониторинг на присуство симптома респираторне инфекције код хоспитализованих болесника, сви болесници код којих се постави сумња на вирусну инфекцију се изолирају и тестирају ПЦР методом, болесници код којих се потврди вирусна инфекција лечење настављају у ковид јединици КЦВ, континуирано се код запослених спроводи мониторинг евентуалне појаве симптоматике инфекције.

Пандемија је у организационом и стручном смислу довела до значајних изазова за здравствени систем који се уз максимално ангажовање свих доступних ресурса труди да пацијентима пружи што бољу здравствену заштиту уз што мање епидемиолошке ризике – напомиње др Кнежевић.